

Sovereignty & Sanctity/Yehoshua Grunstein

A] Introduction

הרב מרדכי פוגלמן (רב ואב"ד דק"ק קרית מוצקין, שו"ת בית-מרדכי סי' ל"ג)-"ביום ז' בסיון תשכ"ז, בתום כינוס הרבנים הארצי בהיכל שלמה בירושלים, ביקרתי יחד עם כמה רבנים אצל הכותל המערבי המשוחזר. מי שלא ראה את השמחה אצל הכותל לא ראה שמחה מימיו. אלפים נהרו אל הכותל ופניהם זהרו מחודוה וגיל, התפללו בלהט ובשמחה והודו לאדון הנפלאות. בין החוגגים הנלהבים **היו הרבה שקרעו קריעה כדינא דגמרא**... בראותי זאת פניתי לבני לוייתי, ואמרתי: "עכשיו, אחרי הניצחון על אויבינו וצרינו שמעטים כמותו בדברי ימי עמנו, ואחרי שחרורה של ירושלים העתיקה ובה מקום המקדש והכותל המערבי - אין לקרוע עוד בביקורינו אצל הכותל, אלא לברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות! אמרתי ועשיתי מעשה..."

B] Source

מועד קטן דף כ"ו עמוד א-ואלו קרעין שאין מתאחין: הקורע על אביו, ועל אמו... **ועל ערי יהודה, ועל המקדש, ועל ירושלים** וקורע על מקדש ומוסיף על ירושלים.... "אמר ר' אלעזר: הרואה ערי יהודה בחורבן - אומר 'ערי קדשך היו מדבר' וקורע. ירושלים בחורבנה - אומר 'ציון מדבר היתה ירושלים שממה' וקורע. בית-המקדש בחורבנו - אומר 'בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה' וקורע" [וכ"פ **הרמב"ם** (תעניות ה"ט"ז) **והשו"ע** (או"ח תקס"א)].

C] Tearing on the cities of Yehuda¹

הטור [או"ח תקס"א]- "הרואה ערי ישראל בחורבן אומר... וקורע"

הטור [יו"ד ש"מ]- "הרואה ערי יהודה בחורבן... וקורע". וכ"כ **הרמ"שו"ע**.

הסתייגות הב"ח [או"ח תקס"א]- גם כל הפוסקים כתבו דין זה בערי יהודה דוקא, וכן כתב רבינו עצמו ביורה דעה בסימן ש"מ ואם כן ערי ישראל דנקט הכא לאו דוקא

הב"ח [או"ח תקס"א]- ופשוט הוא דהאי ערי יהודה בחורבן דקאמר היינו אפילו יש שם ישוב כל שיד האומות שולטת עליו = בחורבן מיקרי דהא מצפה שקרעו עליה היה שם ישוב עם רב מיהודים וכשדים אנשי מלחמה דעדיין לא ידעו הם שנהרג גדליה ואת כל היהודים אשר היו אתו במצפה ואף על פי כן קרעו בגדיהם מפני שהיתה נכבשת תחת יד מלך בבל: **מגן אברהם** [או"ח תקס"א]- אף על פי שיושבין בהן ישראל, כיון שהאומות מושלים עליהם מקרי חורבן.

אגרות משה [או"ח דע"מ]- אם יש לקרוע היום על ראיית ירושלים... מסתבר שאף שעדיין לא נגאלנו בעוה"ר = אין לקרוע בראיית ירושלים מאחר (1) שהיא בחסד השי"ת בנויה לתפארת (2) אינה עכ"פ ברשות אומות עכו"ם, וצריך לברך רק בראותו מקום המקדש אף כשרואים אותו מרחוק וכ"ש כשבאים לכותל, וכשרואין ערי יהודה שהם ברשות האומות וכן אם איכא חלק מירושלים ברשות האומות אף אם נבנו יפה צריך לקרוע.

¹ Why only Yehuda and not all of Israel?

א. **לבנוש** [או"ח תקס"א]- ודוקא ערי יהודה שהם קרובים לירושלים, אבל שאר עיירות דארץ ישראל א"צ לקרוע עליהם.
ב. **סנהדרין י"א**: - "ת"ר אין מעברין את השנים אלא ביהודה... מאי טעמא?... אומר קרא "לשכנו תדרשו ובאת שמה"
ג. **הב"ח** [או"ח תקס"א]- ודלמא לא קרעו בגדיהם מפני חורבן יהודה אלא מפני חורבן הבית... ומשמע דעל ערי ישראל אין צריך לקרוע דלא אמרו אלא בערי יהודה... אבל ערי ישראל דלא חשיבי כערי יהודה לא,

D] Tearing when Seeing Har-HaBayit

<p>אגרות משה [או"ח ד/עמ"א]- וצריך לברך רק בראותו מקום המקדש אף כשרואים אותו מרחוק וכ"ש כשבאים לכותל,</p> <p>הרב גורן [משיב מלחמה ג/שלד]- "כל הדיון הזה נוגע אך ורק לרואה את ירושלים וערי יהודה וישראל ואין לו השלכה על הרואה מקום המקדש, שבוודאי חייבים לקרוע גם בזמן הזה... מכיוון שבית המקדש עדיין בחורבנו... ואמרו בתלמוד ירושלמי [יומא א/א]: "כל דור שאינו נבנה בימיו מעלין עליו כאילו הוא החרבו", יוצא מזה שאין אנו מתאבלין ולא קורעין על חורבן בית המקדש בעבר, כי אם על זה שאנו כאילו החרבנו... ביחוד כאשר בעוונותינו הרבים הסגרנו במו ידינו את הר הבית, מקום המקדש וקדשי הקדשים לוואקף המוסלמי ואין מאפשרים ליהודים שנטהרו כהלכה להתפלל תחת כיפת השמים בחלקי הר הבית... לכן ברור שיש חובה לקרוע גם בזמננו על חורבן בית המקדש..."</p>	<p>ישכיל עבדי (נעם י"א, תשכ"ח, עמ' קעח; ישכיל-עבדי ח/כ"ה/ד)- קריעה על ביהמ"ק תלויה בשלטון, אך כל עוד אי אפשר לעלות בצורה חופשית על הר-הבית, שכן אין לנו פרה אדומה ואין אנו יכולים להיטהר - אין הוא נחשב תחת שלטוננו, ויש לקרוע עליו.</p>	<p>הגר"ש גורן זצ"ל [הצופה י"ג מנחם-אב תשכ"ז]: "אין מקום בשעת שמחה עילאית כזאת... לערבב את התוגה ואת האבל לתוך השמחה, שיחד עם ברכת שהחינו נקרע קריעה על חורבן ביהמ"ק, במיוחד כאשר הקריעה נגרמת ע"י הראייה שלנו את הר הבית, וראייה זו שבאה עקב גאולת המקום ושחרורו מביאה לנו שמחה על שזכינו לראות את הר הבית כשהוא בידינו. ממילא אין מקום לקרוע..."</p>
---	---	--

E] Sanctity

תוספות [יבמות דף פב עמוד ב, ד"ה ירושה]- ...אבל קדושת ירושלים והבית קדשה,

1) **שקדושת מחיצות קיימא כל שעה מ"אשר לו חומה דדרשי' במגילה (דף י: ושם) אף על פי שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן**

2) **אי נמי קדושת ירושלים משום דאיקרי "נחלה" אין לה הפסק א"נ משום דכתיב (תהלים קלב) זאת מנוחתי עדי עד**

הרמב"ם [הלכות בית הבחירה ח/טז]- ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא? **לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה**, והרי הוא אומר "והשמותי את מקדשיכם", ואמרו חכמים אף על פי ששוממין בקדושתן הן עומדים. אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא **מפני שהוא כבוש רבים**, וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל, וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואף על פי שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.

F] Explanation

מסכת פסחים דף קי"ז עמוד ב; אמר רבא: אשכחתינא לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי; בשבת, בין בצלותא בין בקידושא - מקדש השבת, ביומא טבא, בין בצלותא ובין בקידושא - מקדש ישראל והזמנים... טעמא דידכו: שבת דקביעא וקיימא, בין בצלותא ובין בקידושא - מקדש השבת, יומא טבא, דישראל הוא דקבעי ליה דקמעברי ירחי וקבעי לשני - מקדש ישראל והזמנים. מסכת **ביצה דף י"ז עמוד א**-תנו רבנן: יום טוב שחל להיות בשבת... מקדש השבת **ישראל** והזמנים.

הרמב"ם, **ספר המצוות, מצווה קנ"ג**-... מצות קדוש החדש... מצוה זו לא יעשנה לעולם אלא בית דין הגדול דוקא ובארץ ישראל דוקא... ודע שהחשבון הזה שאנו מחשבים היום **ויודעים בו ראשי החדשים והמועדים אין מותר לעשותו אלא בארץ ישראל דוקא**... שאנו מחשבים היום בחוצה לארץ בסדר העבור שבידינו ואומרים שהיום הזה ראש חדש והיום הזה חג, לא בגלל חשבוננו אנו עושים אותו חג בשום אופן, **אלא מפני שבית דין שבארץ ישראל כבר קבעו יום זה חג או ראש חודש**... ועל קביעתם אנו סומכין... אלו הנחנו למשל, שבני ארץ ישראל יעדרו מארץ ישראל, חלילה לל-ל מלעשות זאת... ולא יהיה שם בית דין ולא יהיה בחוצה לארץ בית דין שנשמך בארץ ישראל, הרי חשבוננו זה לא היה מועיל לנו כלל בשום אופן. לפי שאין לנו לחשב בחוצה לארץ ולעבר שנים ולקבוע חדשים כי אם באותם התנאים הנזכרים כמו שבארנו. 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'